

درس سوم: مراعات نظیر، تلمیح و تضمین

بدیع:

بدیع در لغت به معنی تازه و نو است. در ادب فارسی به مجموعهٔ آرایه‌هایی گفته می‌شود که بر زیبایی لفظی و معنایی سخن می‌افزایند؛ چه آنها که با تغییرات آوایی و موسیقایی سر و کار دارند؛ مثل: سجع، جناس، ترصیع و.... ـ که در حوزهٔ بدیع لفظی از آنها سخن به میان آمد ـ و چه آنها که از لطف تعبیر و زیبایی معنی به وجود می‌آیند؛ مانند: اغراق، ایهام، تضاد و ... که در حوزهٔ آرایه‌های معنوی جای می‌گیرند.

@DaneshSad

مراعات نظیر (تناسب)

- لغت «مراعات»
- تناسب‌ها و هماهنگی‌ها
- اصطلاح ادبی
- آوردن واژه‌هایی که ارتباط معنایی (غیر از تضاد) داشته باشند و یادآور یکدیگر باشند.
- مثال
- من مرغکی پربسته‌ام زان در قفس بنشسته‌ام
  گر زان که بشکستی قفس بنمودمی پرواز را
- واژه‌های «مرغ (پرنده)، پربسته، قفس و پرواز» مراعات نظیر دارند.

تلمیح

- لغت
- اشاره کردن با گوشهٔ چشم
- اصطلاح ادبی
- اشاره به داستان، آیه، حدیث و مثل
- گنجاندن مفهومی بلند در سخنی کوتاه
- ایجاز مهم از نظر هنری

تضمین

- لغت
- ضمانت کردن و متعهد شدن به انجام کاری
- اصطلاح
- آوردن آیه، حدیث، مصراع، بیت یا سخن دیگری در شعر یا کلام
- گاهی به نام شاعر اشاره می‌شود و گاه به دلیل شهرت، نه.

نکته طلایی

۱. تفاوت تلمیح با تضمین در این است که در **تلمیح** به آیه یا حدیث **فقط اشاره** می‌شود اما در **تضمین عین آیه یا حدیث** می‌آید.
۲. معمولاً عبارت تضمین‌شده بین دو گیومه می‌آید.
۳. هر عبارت عربی‌ای تضمین به حساب نمی‌آید.

دوپینگ فوری شب امتحان

◀ لیست برخی از تلمیحات مهم:

داستان‌های پیامبران

- **حضرت یوسف**

به چاه افتادن توسط برادران
انتظار حضرت یعقوب در بیت الاحزان
از زندان بیرون آمدن و عزیز مصر شدن
عشق زلیخا به او

- **حضرت ایوب**

آزمایش‌های الهی و رنج‌های فراوان

- **حضرت موسی**

شکافتن نیل
ید بیضا (فروبردن دست به گریبان و بیرون آوردن آن به شکل نورانی)
تجلی خدا در کوه طور بر او
مبارزه با فرعون
تبدیل عصا به اژدها
سخن گفتن با خدا (لقب «کلیم‌الله»)

- **حضرت آدم**

هبوط از بهشت

- **حضرت محمد**

شق القمر
پنهان شدن در غار از شر دشمنان و تار تنیدن عنکبوتان بر در غار برای حفاظت از ایشان

- **حضرت ابراهیم**

شکستن بت‌ها
تعمیر کعبه
رفتن در آتش و تبدیل آتش به گلستان

- **حضرت نوح**

ساخت کشتی
پسر ناخلف
طوفان

- **حضرت خضر**

یافتن آب حیات
سفر با حضرت موسی به عنوان راهنما

- **حضرت سلیمان**

پادشاهی وسیع
سخن گفتن با حیوانات
دزدیده شدن انگشتر پادشاهی توسط دیوها

@DaneshSad

دوپینگ فوری شب امتحان

@DaneshSad

شخصیت‌های تاریخی و مذهبی

- **اسکندر**

ساخت آینه در شهر مقدونیه
شکست دادن داریوش سوم
ناتوانی از دست یافتن به آب حیات

- **قارون**

ثروت زیاد
دفن شدن با گنج‌هایش

- **حضرت علی(ع)**

لافتی
انگشتری دادن به فقیر

داستان‌های عاشقانه

- **لیلی و مجنون**

دیوانگی مجنون

- **خسرو و شیرین**

کوه کندن فرهاد

- **ویس و رامین**
- **وامق و عذرا**

داستان‌های شخصیت‌های حماسی

- **رستم**

هفت‌خان
کشتن پسر (سهراب)
کشته شدن توسط برادر (شغاد)
جنگ با اسفندیار

- **سیمرغ**
- **اسفندیار**

هفت خان
جنگ با رستم
رویین‌تنی (به‌جز چشم)

- **سیاوش**

گذر از آتش

- **ضحاک**

داشتن دو مار بر دوش که خوراکشان مغز جوانان بوده
شورش کاوهٔ آهنگر علیه او

- **جمشید**

جام جم

دیگر داستان‌ها

- **منطق‌الطیر**
- **حسین منصور حلاج**
- **اصحاب کهف**